

ANOTÁCIE

HORKÝ, Milan – HORKÝ, Roman (ed.): BOŽENA NĚMCOVÁ. ŽIVOT – DÍLO – DOBA. Česká Skalice : Muzeum Boženy Němcovej, 2006. 248 s.

Bohatú sekundárnu literatúru o/k Božene Němcovej doplnil v minulom roku popri očakávanom treťom zväzku spisovateľkinej korešpondencie (*Korespondence III*. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2006) zborník odborných príspevkov, ktoré odzneli na konferencii organizovanej pri príležitosti stopäťdesiatročného výročia prvého vydania románu *Babička* v dňoch 7. a 8. septembra 2005 v Českej Skalici.

Pri zostavovaní zborníka editori zvolili neutrálny abecedný kľúč podľa mena prispievateľa, hoci charakter príspevkov umožňuje jeho štruktúrovanie na základe tematických okruhov; napr. aj v línii načrtnutej v názve: život – dielo – doba.

Najobsiahlejšiu skupinu tvoria príspevky mapujúce literárnohistorické a kultúro-historické kontexty Němcovej života a diela (J. Dobeš: Národní obrození znovu živé, A. Haman: Božena Němcová v evropském kontextu, M. Hlavačka – M. Rossova: Kultura a moc v době neoabsolutizmu. Božena Němcová pod dohledem (mužovým a policie), J. Koralka: Idea a realita rakouského státu v době tvůrčí činnosti Boženy Němcové, J. van Leeuwen-Turnovcová – J. Strániková: Ženské vzdělání, diglosie a gender v českém 19. století, M. Lenderová: Žena doby předbřeznové. Ideál a realita, J. Machačová – J. Matějček: Společnost českých zemí a Božena Němcová (v ní a o ní), I. Malec-Bilińska: Božena Němcová jako vzor a protivzor pre slovenskú literatúru, D. Musilová: Reflexe ženských dějin první poloviny 19. století v české moderní historiografii, J. Pokorný: V práci a vědění..., M. Secká: Božena Němcová a americký klub dam, A. Šimůnková: Karnevalové interpretace. Společenské bály v předbřeznových Čechách).

Z hľadiska poznania spisovateľkinho života, diela i kultúrno-spoločenského kontextu polovice 19. storočia venovali prispievatelia pozornosť skúmaniu ich prameňov (Y. Dörflová – L. Sršeň: Autentické podobizny Boženy Němcové), pričom viacerí sa sústredili na korešpondenciu a jej komunikačný aspekt (R. Adam: Jazykové okolí Boženy Němcové: Podoby češtiny v listech Němcové adresovaných, H. Kokešová: Korespondence rodiny Boženy Němcové, L. Saicová Římalová: Genderové stereotypy v korespondenci Boženy Němcové, M. Secká: Neznámý dopis Dory Němcové Vojtovi Náprstkovi).

Pri prevahe tematicko-rôznorodých „historizujúcich“ príspevkov akoby samotné spisovateľkino dielo ostávalo na okraji pozornosti, hoci práve príspevky o diele Němcovej, ktoré autori uchopejú najmä s dôrazom na jeho komunikáciu a tematické zložky, sú pre diskusiu o jej diele hodnotným prínosom (J. Janáčková: Čtení a čtenářství v díle Boženy Němcové, A. Macurová: Čteme ještě Němcovou? Proměny textu se čtenářem a v čase, J. Peřina: Národopisné obrázky Boženy Němcové a črty Václava J. Menzela v Ost und West, R. B. Pynsent: Božena Němcová jahnující (Pokus o Babičku), J. Šůla: Sedm úvah historika o původu, datu a místu narození české spisovatelky Boženy Němcové aneb je Babička rodopisným pramenem?, V. Viktora: Neplačme, přejme jí nebe. Skon v díle Boženy Němcové). (Do vyššie načrtnutého „členenia“ nespádajú dva príspevky: M. Pokorná: Josef Němec: Neobyčejný muž neobyčejné ženy, J. Štaif: Venkovská mentalita a obrozenecká agitace v chodské trilogii Jindřicha Šimona Baara.)

Ako napovedá názov podujatia i zborníka, zámerom organizátorov (Muzeum Boženy Němcové, Textilní muzeum TIBA) bolo ponúknuť pohľad na Němcovej život, dielo a ich kultúrno-historické kontexty. Odborová i tematická rôznorodosť príspevkov je príslubom, že tento cieľ sa podarilo naplniť. Navyše, kým or-

organizátori (ako zdôrazňujú v úvode) od podujatia očakávali predovšetkým „nové impulzy pre muzeologickú činnosť svojho pracoviska“, je nesporné, že zborník – vzhľadom na kvalitu viacerých príspevkov – môže mať podstatne väčší informačno-funkčný dosah.

Jana Pácalová

SOUČKOVÁ, Marta (ed.): K POETOLOGICKÝM A AXIOLOGICKÝM ASPEKTOM SLOVENSKEJ LITERATÚRY PO ROKU 1989. Prešov : Filozofická fakulta Prešovskej univerzity, 2006. 372 s.

Zborník *K poetologickým a axiologickým aspektom slovenskej literatúry po roku 1989* prezentuje príspevky z vedeckej konferencie s medzinárodnou účasťou, ktorá sa konala v dňoch 27. až 28. mája 2004 v Prešove (druhý ročník tohto podujatia prebehol v minulom roku – ref. Slovenská literatúra, 2006, č. 5; pozn. red.). Ponúka interpretačné čítanie konkrétnych diel poézie, prózy a drámy, ale aj priestor pre reflektovanie hudby, výtvarného umenia či estetického myslenia, čím sa pole výskumu inšpiratívne rozširuje smerom k interdisciplinárnym presahom.

Najkomplexnejšie sa stavu a súčasným podobám poézie venuje Zoltán Rédey v príspevku Priemet súčasnej civilizačno-kultúrnej situácie do slovenskej lyriky. Ako charakteristické vlastnosti dnešnej básnickej produkcie zdôrazňuje civilnosť, ale aj ukotvenosť v tradícii. Pri pohľadoch na tvorbu konkrétnych básnikov odhaľuje markantné rysy ich tvorby – využívanie vysokého étosu (M. Rúfus), „pocit z aktuálneho stavu civilizácie“ (Š. Žáry) i poetiku všednosti (Š. Strážay), demystifikačný pohľad na otázky národnej identity (J. Buzássy) a „medziľudské skraty a vyhnanstvo človeka“ (J. Ondruš). Ďalej hodnotí tzv. barbarskú generáciu, pripomína aj najvýznamnejšie poetky (M. Haugová, S. Chrobáková, T. Lehenová) a rôzne podoby poézie tzv. text generation (N. Ružičková, M. Habaj, P. Macsovszky).

Anna Valcerová približuje básnické univerzum Mily Haugovej a na jeho pozadí číta jej dve ostatné zbierky – Terče a Archívy tela. Jaroslav Šrank sa zameril na interpretáciu básne Štefana Moravčíka O držaní a pohyboch tela. Interpretačným čítaním dlhej lyriky Jána Buzássyho zo zbierky Pani Faustová a iné básne sa zaoberá Ján Gavura.

Ďalšie príspevky sa nevenujú len etablovaným básnikom tvoriacim niekoľko desaťročí, ale aj mladším autorom. O etymológii Erika J. Grocha uvažuje Viktor Suchý, poslednú zbierku Roberta Bielika vo svojom referáte Mystický ideál ako východisko z postmodernej traumy interpretuje Radoslav Matejov.

Referáty venované tvorbe prozaikov sú rôznorodého charakteru. Niektorí zúčastnení sa vo svojich prácach venovali autorom, ktorí začínali v šesťdesiatych rokoch, iní naopak siahli po dielach mladších autorov. Gabriela Mihalková si v príspevku Axiologické premeny v prozaickej tvorbe Rudolfa Slobodu a Jána Johanidesa v prvej polovici 90. rokov všima styčné body i rozdiely tém, hodnôt a hrdinov oboch autorov. Mitanov „návrat k poviedke“ interpretuje Jaroslav Vlínka (Mitanov návrat k metóde konkrétnej iracionality a žánru poviedky). Marta Součková analyzuje poetiku Edmunda Hlatkého (K poetike prózy Edmunda Hlatkého v kontexte súčasnej slovenskej literatúry alebo k presile smútku). Z mladšej generácie sa vo výbere tém príspevkov ocitli autori Balla a Tomáš Horváth. Zora Lobotková si v referáte K antropomii v textoch Ballu zvolila na interpretačné čítanie Ballových próz sémantiku a funkciu mien postáv, pričom inšpiratívne vychádzala z teoretických zistení Daniely Hodrovej. Marek Mítka sa pokúsil na poviedke Boj na ostrove vymedziť dôležitosť princípu hry a dekonštrukcie v prózach T. Horvátha (Medzi fabuláciou a sujetovaním). Marianna Sedláková prečítala zbierku Zverstvo s prihliadnutím na jazykovo-komunikačné aspekty prózy.

Viacere príspevky sa zaoberajú dielami tzv. ženského písania. Eleonóra Krčméryová porovnáva podoby ženského subjektu v textoch V. Šikulovej a J. Juráňovej (Podoby možnej